

Europeiska jordbruksfonden
för landsbygdsutveckling. Europa
investerar i landsbygdsområden

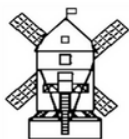
LEADER
Söderslätt

LOKALEKONOMISK ANALYS

SÖDRA ÅBY

“Vi har mer än vad vi egentligen tror.”

Södra Åby
Hembygdsförening

BAKGRUND

Under 2022 gjordes lokalekonomisk analys i tre olika byar på Söderslätt inom projektet All Utveckling är Lokal. Projektet drevs av föreningen Idéburen Utveckling och finansierades av Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling genom Leader Söderslätt. Projektet syftade till att synliggöra och undersöka hur man kan behålla t.ex. service på landsbygden, stärka och finansiera lokalt engagemang och mobilisering, hur man kan lära av andra byar och hur man kan samverka för hållbar, lokal utveckling.

Byn från ovan. Flygfotona är tagna av Funfly.

Innehållsförteckning

Bakgrund	1
Vad är en LEA?	2
Södra Åby	3
Bygden i siffror. ... befolkning	4
... fastigheter, arbete	5
... köpkraft och ekonomi	6
Resurser	7
Behov och utvecklingspotential	8
Analys och idéer	9
Intervju med byalaget	10

VAD ÄR EN LEA?

BAKGRUND OCH PROCESS

En LEA, lokalekonomisk analys, är en metod och ett verktyg för hållbar utveckling som har utvecklats inom landsbygdsrörelsen. Syftet är att synliggöra resurser, potential och förutsättningar som finns lokalt. En LEA bygger i stort på "hård statistik" från SCB, men kan även identifiera "mjuka värden" som t.ex. föreningsverksamhet, naturvärden, turism, kulturliv osv.

Analysen blir en beskrivning av lokalsamhället som kan ligga till grund för samtal, idéer och fortsatt utvecklingsarbete som strategier och handlingsplaner som kan främja hållbar tillväxt. Hållbar tillväxt handlar inte enbart om miljö, klimat och energi utan också om att förändra samhällets ekonomi, och att stärka medborgarnas inflytande över ekonomin.

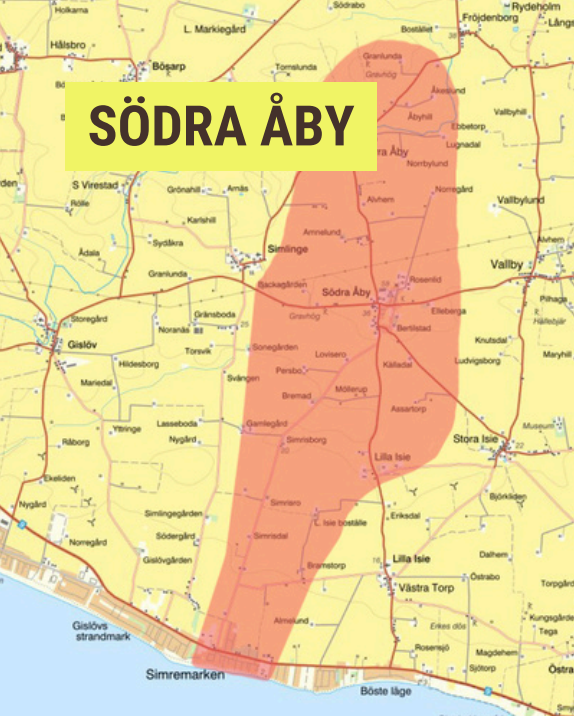
Läs mer: <https://servicebanken.helasverige.se/lokaekonomisk-analys-lea/>

Varför göra en LEA?

- Undersöka vad som är viktigt för folk som bor på orten för att man ska vilja bo kvar.
- Vad gör en liten ort attraktiv för nya invånare?
- Kan vi fylla eventuella luckor gällande offentlig service, arbetstillfällen, kulturella aktiviteter och liknande?
- Hur utvecklar vi våra byar och bygder hållbart och attraktivt?

Hembygdsföreningens lokal Byahörnan.

Södra Åby är en av ett fåtal kvarlevande "rundbyar" i Skåne. Mitt i byn finns ett fyrkantigt markområde som en gång var byns allmänning. Här bodde soldater i sina torp och olika hantverkare i sina gathus. På den här allmänningen fanns också "Vanningen", byns och gårdarnas vattningsställe för kreaturen. Runt allmänningen i en ring löper byns rundgata och i ytterkanten längs bygatan ligger byns gårdar, och så har byn sett ut sedan medeltiden. Exakt hur gammal byn är vet man inte, men församlingsnamnet är noterat till 1133, då var bynamnet Aby, som betyder "gården eller byn vid ån".

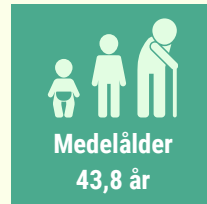
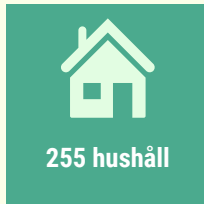
Södra Åby socken består av två byar, Södra och Norra Åby. Det är oklart vilken av byarna som är äldst, men det var Södra Åby som blev kyrkbyn, där den gamla kyrkan tros ha byggts på senare delen av 1100-talet. År 1869 byggdes en ny kyrka och man bevarade tornklockorna, predikstolen, altaret och dopfunten. 1931 ersattes även den gamla skolan av en ny, som fanns till 2006. År 1890 kom järnvägen till byn vilket medförde en kraftig expansion av byns norra del. Det var vid denna tid en högst livaktig by, med lanthandlare, skraddare, sömmerskor, byggmästare, vagnmakare, smedja, sadelmakare, trädgårdsmästare, bagare, slaktare, målare, polis, bank, telefonstation, järnvägs- och poststation, samt inte minst handelshuset "Lokalföreningen". Järnvägen lades ner 1956.

Södra Åbys Hembygdsförening har funnits i drygt 80 år. Det första numret av Byatidningen kom ut 1992. En av föreningens viktigaste uppgifter när den grundades blev att renovera byns gamla stubbamölla, byns äldsta kulturbyggnad byggd 1682. Med stor entusiasm och med mycket ideellt arbete har man genom årens lopp lyckats bevara och hålla denna gamla kulturklenod i gott stånd. Hembygdsföreningen har idag flera olika satsningar, som ett eget byahus med mängder av aktiviteter för såväl unga som gamla, att bevara den gamla möllan, att utveckla "Fryshuset" (en samlingsplats vid Vanningen) och "Byahörnan" och att bevara berättelser om personer och släkter som levt och verkat i Södra Åby.

BYGDEN I SIFFROR

Följande siffror är från SCB.

BEFOLKNINGEN 2021

Södra Åbybygden har haft en uppgång i befolkning de senaste tio åren – från 616 invånare år 2012 till 654 år 2021.

Befolkningskurva,
totalt

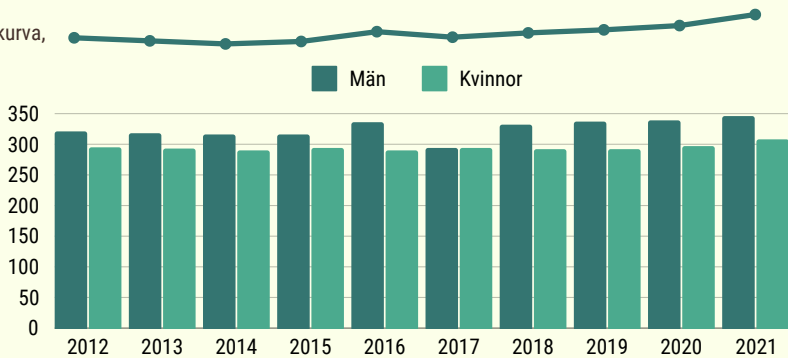

Foto från LEA-workshop.

FASTIGHETER

2021 fanns 412 fastigheter i området:
163 av dessa är obebodda/tomter
utan byggnader, t.ex. skog

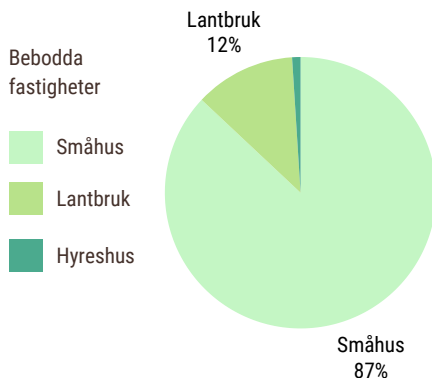
Lantbruksfastigheter **78**

Småhusfastigheter **306**

Hyreshusfastigheter **0**

Övriga fastigheter **2**

Totalt antal fastigheter 412

93

... registrerade
arbetsställen i
området

varav

80

... är egen-
företagare utan
anställda

HUR FÖRSÖRJER VI OSS?

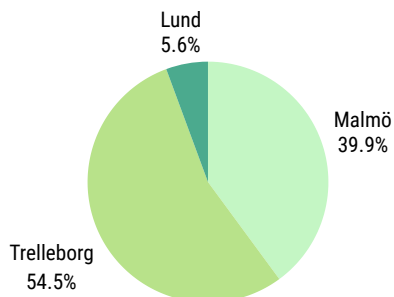
Största näringarna sorterat efter antal arbetsställen:

- Jordbruk, skogsbruk och fiske
- Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik
- Byggverksamhet
- Kultur, nöje och fritid
- Fastighetsverksamhet
- Handel, reparation av motorfordon och motorcyklar
- Tillverkning

PENDLING

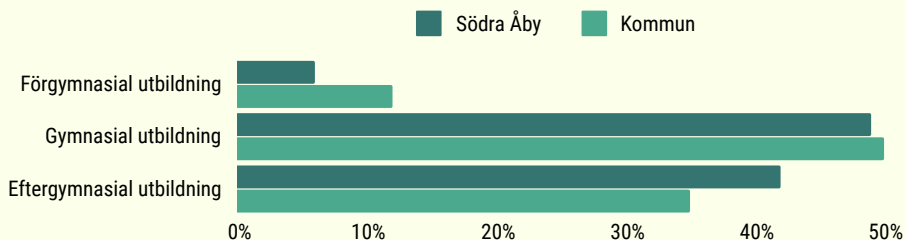
74% av de som arbetar pendlar ut från området.
De flesta pendlar till övriga Trelleborgs kommun.
42 personer arbetspendlar in till området.

Andelsfördelning för utpendling till de
tre mest frekventa kommunerna

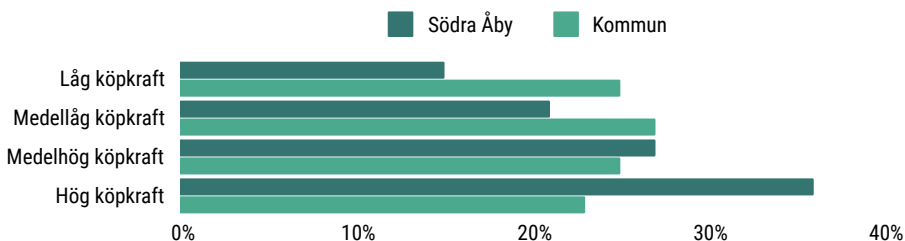
UTBILDNING

Befolkningen 25-64 år efter utbildningsnivå

KÖPKRAFT

Ekonomisk standard (Köpkraft) 2020, hushåll 20+ år

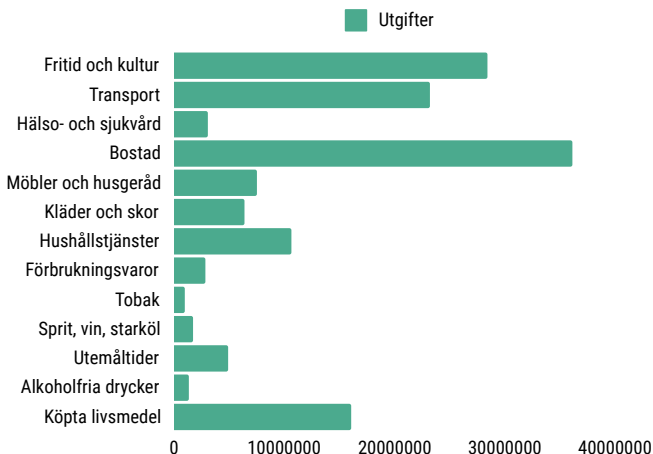

VAD LÄGGER VI PENGARNA PÅ?

Bygdens totala utgifter enligt SCB:s schablon

Hushållens totala köpkraft är **145 miljoner kronor om året**. Av detta omsätts minimalt i bygden.

RESURSER

I workshops med bybor och engagerade i bygden har följande resurser identifierats.

Offentlig service

Kyrkan
Bokbussen
Fotbollsplanen
Boulebona
Utegym

Verksamheter

Åbyblomman
Åby-Lotta: textil och sy
Byahörnan
Kontorskafé

Fritid/rekreation

Inne- och utegym
Lekplats
Boulebanan
Brukshundsklubb
(Simremarken)

Kommersiell service

Åby-Lotta: textil och sy
Åbyblomman
Inne- och utegym
Massör
Yoga
Lokalföreningen med dieselpump,
färg, bygg och trädgård
Franks Bageri (lördagar)
Systrarna på Söder
Försäljning av raps- och Aloe
vera-produkter
Qvantingen/skinn och läder
Gårdsbutiker "Potatisbonden"
samt Gränsboda gård

Natur/vatten

Rund-vandringen
Öppen trädgård
Gröning
Centralhagen
Dalköpingeån

Transport/mobilitet

Buss/Skånetrafiken
Närtrafik

Kultur och kunskap

Möllan och Rundbyn
Bygdegården
Konstnärsgille Påsk
Ateljéer
Vasstaksläggare
Bronsåldersgravar med svärd
(Mer kultur- än naturmiljö)

Vad mer...?

Projektkompetens
Bokcirkel/verkstad
Aktiviteter i Byahörnan: kurser,
filmvisning, medlemspub, yoga
varje vecka

Fryshuset vid Vanningen.

Möte i Byahörnan.

BEHOV OCH UTVECKLINGSPOTENTIAL

I Södra Åby är det viktigaste den starka gemenskapen och sociala samhörigheten. Byahörnan har blivit en viktig plats i byn där människor träffas, utvecklas, lär sig av varandra och bara kan umgås. Därför är det viktigaste för hembygdsföreningen att fortsätta att utveckla såväl Byahörnan som sina andra fastigheter, möllan och Fryshuset. Hembygdsföreningen vill också ta till vara på bygdens rika historia. En återkommande utmaning är att folk kör för fort genom byn, trots hastighetsgräns på 40 km/h och att det är svårt att t.ex. pendla med lokaltrafik eftersom det går så få bussar till och från byn.

VAD VILL VI BEHÅLLA?

- Gemenskapen och samhörigheten
- Byahörnan, Fryshuset och möllan
- Kunskapen om byns historia
- Verksamheter och företagande
- Utegyms och hälsofrämjande platser
- Återkommande evenemang i byn
- Grannsamverkan

VAD BEHÖVER VI?

- Engagemang
- Bättre kommunikationer, bussar
- Bed & breakfast
- Finansiella resurser
- Sänka hastigheten på vägen genom byn
- Parkeringsmöjligheter nära möllan

UTMANINGAR

- Svårt att fånga upp nyinflyttade
- Folk kör för fort genom byn
- Dåliga kommunikationer

POTENTIAL

- Alla positiva bybor
- Byahörnan som mötesplats
- Unik historia och by
- Fina miljöer

ANALYS OCH IDÉER

Södra Åby har haft en liten befolkningsökning de senaste tio åren. Bygden sträcker sig över ett ganska stort område och det finns många resurser i form av kulturminnen, vacker miljö och en spännande historia som sträcker sig långt bak i tiden. Hembygdsföreningen har många idéer för hur fler besökare och turister kan lockas till byn och för hur man bättre skulle kunna ta tillvara på både Byahörnan och naturen i och kring byn. Det allra viktigaste för att kunna genomföra idéerna är dock att bibehålla engagemanget och att involvera fler.

VAD KAN GÖRAS IDAG?

- Fortsätta utveckla och använda Byahörnan och hembygdsföreningens andra fastigheter
- Utnyttja och uppskatta byns natur och historia
- Sprida kunskapen om byns historia
- Välkomna och bjuda in nyinflyttade till att engagera sig i byn
- Handla av och stötta de lokala småföretagen och verksamheterna

IDÉER

- Bilpool
- Sommarcafé i Byahörnan
- Hyrcyklar för turister som vill cykla mellan byarna
- Byavandringar med teatergrupp som guidar runt klädda i kläder från tiden husen byggdes
- Vandringar med QR-koder
- Hyra en bit av ängen i byn för hundrastgård i anslutning till lekplatsen och fina promenadstigar
- Kurser i beredskap

”MAN MÅSTE FÖLJA MED TIDEN”

Intervju med byalaget april 2024

Byahörnan, som Hembygdsföreningen äger och driver ligger mitt i byn. Här är nästintill dagliga aktiviteter – föreläsningar, filmkvällar, kurser, möten, kontorscafé och annat. Här möts Ulla-Britt Olofsson, Peter Ohlsson och Pälle Österberg från föreningen, för att reflektera kring den lokalekonomiska analysen.

– Den är bra för att se vad vi egentligen har. Vi har mer än vad vi egentligen tror, säger Peter.

– Det kan bli ett facit för oss, vi kan titta på om vi har gjort något förr, det blir en utvärdering, en feedback för verksamheten överlag. Det kan också vara en plattform för nya idéer, säger Pälle.

– Och att man inte måste uppfinna hjulet igen, det finns på papper allting, säger Ulla-Britt.

Ulla-Britt som är den som har bott längst i byn berättar gärna om byns unika historia som en gammal rundby, och om hur hembygdsföreningen och gemenskapen i byn har utvecklats med tiden.

– Man kan känna att skulle det vara så att man hamnar i knipa så kan man gå till vem som helst, det känns som familj. Men man har ändå sin sfär, man springer inte ned varandra, säger hon.

Alla tre är överens om att gemenskapen är det viktigaste. Och att man hjälps åt i byn och känner ett gemensamt ansvar. Till exempel har de gemensamma städdagar, som har resulterat i en slags överenskommelse om att man inte skräpar ned i byn, menar Ulla-britt.

– Jag frågade barnen när de kom med två säckar och de sa att de inte hittade så mycket, 'varför tror ni att det är så lite skräp?'. De sa att 'kanske för att när vi går från skolbussen så plockar vi upp papper och skräp, det ligger i ryggraden att vi inte ska skräpa ned'.

Att anordna städdagar och olika aktiviteter i byn är ett sätt att hålla engagemanget vid liv och att involvera nyinflyttade till exempel. Och Byahörnan har blivit som ett nav för engagemanget och en plats där byborna kan få testa nya idéer och initiativ.

Varför är det viktigt att utveckla sin by?

– För att behålla gemenskapen och för att platsa i det moderna samhället. Man måste följa med tiden, säger Ulla-Britt.

– Vi vill inte att det ska bli en ödeby. Det kan bo folk i en by som ändå känns öde, säger Pälle.

– Och man har en större chans som by om man har en stark gemenskap och vill hjälpas åt, säger Ulla-britt.

